

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

*Bent U Heer, niet altijd mijn God, mijn Heilige geweest?
We zullen toch niet sterven?*

Habakuk 1:12

Grote vragen, verbijstering, en twijfels; vragen naar het waarom, vragen waar God toch is, waarom Hij niet ingrijpt. Ieder van ons kan daar wel een verhaal bij vertellen, een moment waarop je dacht: waar bent U toch God? U bent toch goed en rechtvaardig? Is uw arm te kort om te redden? U bent het toch die gezegd had: ik zal er zijn voor jou? Ook de profeet Habakuk worstelt met zulke vragen.

We lazten vandaag een gedeelte van de klacht van Habakuk. Habakuk is profeet tijdens het bewind van koning Jojakim en leeft in een onrustige tijd die vol is van donkere dreiging. Steeds heeft Habakuk het over de Chaldeeën die optrekken en een spoor van vernieling zullen achterlaten. De taal van Habakuk is indringend; hier spreekt een mens die van dichtbij heeft gezien wat het betekent om te leven in een land waar de chaos heerst, waar geen recht meer is, en ieder mens maar moet zien te overleven. De stilte voor de storm, die dagen voordat de oorlog losbarst: die ervaring trilt mee in Habakuks klacht.

Koning Nebukadnessar en zijn legers werden gevreesd: ze hebben Syrië reeds ingenomen, en in 605 voor Christus vindt de veldslag van Karkemish plaats en brengt Nebukadnessar een grote slag toe aan het tot dan toe machtige Egyptische leger. Overall wordt het verteld: de Chaldeeën komen eraan, en niets kan ze tegenhouden! Ongezien is hun brute kracht, hun woede meedogenloos. De angst voor een niet te keren noodlot, de vernietigende kracht van aanstormende legers: we horen het terug in de klacht van Habakuk. Want over de Chaldeeën zegt de profeet:

*Geducht en gevreesd is het [...]
Sneller dan panthers zijn hun paarden,
feller dan wolven in de avond.
Hun ruiters komen aangestormd,
van verre vliegen ze aan,
als arenden duiken ze op hun prooi.
Dat hele volk komt aangestormd,
met geweld rukt het op;
onstuitbaar als de oostenwind,
maakt het gevangenen, als zandkorrels zoveel.*
Habakuk 1:7-9

Voor mensen die vandaag moeten zien te overleven in Israël en de Palestijnse gebieden zijn de woorden van Habakuk ongetwijfeld akelig herkenbaar. Zij moeten standhouden in de storm. Wanneer mensen in zulke extreme omstandigheden moeten leven, dan dringen de vragen zich op. Bij de één overheerst de angst. Want waar moeten ze nu nog schuilen? Waar zijn ze nog veilig? Het leven staat op losse schroeven, en op elke hoek van de straat loert geweld. Bang en vertwijfelend zoeken mensen naar houvast, maar vinden het niet. Een ander wordt kwaad: waarom grijpt God niet in? Als God rechtvaardig en goed is, waarom stopt Hij het geweld dan niet?

Bij weer anderen leeft vooral de bezorgdheid: hoe moet dit aflopen? Wie zal ons helpen? Je zou van minder moedeloos worden.

Bezorgdheid, angst, boosheid en twijfel: al die emoties zien we ook bij Habakuk terug. Habakuk worstelt niet alleen met het geweld dat hij om zich heen ziet gebeuren, maar ook met God. Voor Habakuk is het onverteerbaar dat God dit allemaal toelaat, en hij klaagt bij God. Zijn vragen, zijn verdriet, de onzekerheid die hij ervaart: hij legt het in een indringend gebed bij God neer. De woorden van Habakuk gaan door merg en been. In de Statenvertaling klinkt het zo:

Zijt Gij niet van ouds af de Here, mijn God, mijn Heilige?

Habakuk 1:12a

Habakuk is verbijsterd, stomgeslagen. De prachtige woorden uit Psalm 90, dat de Heer vanaf den beginne en van geslacht op geslacht onze God is: het is voor hem een groot vraagteken geworden. Hij spreekt God aan als rots. Want zo had God zich laten kennen in de geschiedenis van Israël: een rots, een vaste burcht waar je kunt schuilen. Maar daarvan blijkt op dit moment helemaal niets. Habakuk zit vol met onbegrip, met boosheid ook. Want het geweld dat de Chaldeeën aanrichten is niet te rijmen met Gods goedheid en trouw.

Voor Habakuk is er maar één conclusie mogelijk: het is God zelf die de Chaldeeën heeft gesteld als een oordeel, die de legers van Nebukadnessar gebruikt. Maar dat niet alleen: God laat het geweld niet alleen toe, zo stelt Habakuk, de Eeuwige gaat met mensen om alsof het weerloze dieren zijn, ten prooi gevallen aan hun jager. Als vissen in de zee, het wemelend gedierte, hebt U hen gemaakt, als kruipende dieren die geen leider hebben. Habakuk kijkt naar de Chaldeeër als een visser in het water. Hij slaat mensen aan zijn haak, vrolijk en blij verzamelt hij zijn slachtoffers in zijn sleepnet en werpt hij hun lichamen op het land (Hab 1:14-15). Laat U dit nu werkelijk toe? Mag de vijand maar doorgaan zijn netten te legen? Mag hij doorgaan om volken meedogenloos te doden? Wanneer houdt dit op?

Habakuk stelt indringende vragen, die vandaag actueler zijn dan ooit. Maar dan is er aan het begin van het tweede hoofdstuk een nieuwe wending. 'Ik ga nu op mijn wachtpost staan', zegt Habakuk (Hab 2:1). Dat is een opvallende beslissing. Het geweld dat mensen elkaar aandoen is onbegrijpelijk en niet te vatten. Habakuk komt er ook niet uit en hij besluit om te wachten op Gods antwoord. Hij legt het in Gods handen. Als een wachter in de morgen, kijkt hij uit naar de Heer, naar het nieuwe morgenlicht.

Die beslissing van Habakuk: ik heb al mijn vragen bij de Heer neergelegd, en nu ga ik op mijn wachtpost staan, nu luister ik totdat God zal antwoorden. Ondanks de boosheid die hij ervaart, zijn grote twijfels, blijft hij hopen, blijft hij uitzien naar God. Van die geloofshouding kunnen wij veel leren. Leg al je vragen maar bij God neer, maar geef Hem ook de ruimte, wees ontvankelijk genoeg om in de stormen van het leven te blijven luisteren naar Zijn stem.

Habakuk krijgt een antwoord op zijn vraag. En hij krijgt de opdracht om dit visioen op te schrijven, om het te beitelen in steen. Deze woorden zijn zo belangrijk, dat ze niet verloren mogen gaan. Gods antwoord is kernachtig:

*Wie niet oprecht is kwijnt weg,
maar de rechtvaardige zal leven door zijn trouw.*

Habakuk 2:4

Hij zal leven door zijn geloof, zo mag je het Hebreeuwse woord (*’emûnâ*) dat hier staat ook vertalen. Leef door het geloof! Het was ook de grote ontdekking van Luther: door geloof alleen zal de rechtvaardige leven. Wanneer je leert om te leven vanuit je geloof, zul je de wereld anders zien. Dat is ook wat Habakuk moest leren: door te geloven, door te blijven hopen en te luisteren naar Gods stem, leer je om stand te houden in een wereld waar veel onrecht is. Je slaat een andere weg in: de weg van het geloof, de weg van Gods genade en op dat pad zul je door te vertrouwen en door je te laten voeden door Gods woorden blijven wandelen op de weg van goede daden. Je zult doen wat goed is in Gods ogen, ook al lijkt deze wereld nog zo donker, nog zo schuldig. In het spoor van Habakuk mogen wij mensen zijn die wachten, die hopen, die blijven uitzien naar het visioen.

Het is nog niet vervuld, maar Gods woorden liegen niet.
Wacht maar, het komt zeker. Stel je hoop op hem, zie uit naar het licht.
En leef uit zijn genade!

Amen.